

Posudek na bakalářskou práci

K fenomenologii lásky. Filosofická interpretace Nietzscheovy myšlenky věčného návratu téhož

Autor práce: **Václav Zajíc**

Vedoucí práce: Ladislav Benyovszky

Oponent: Karel Novotný

Podle mého soudu patří kolega Václav Zajíc jednoznačně k nejtalentovanějším a nejpilnějším studentům filosofie, které na FHS máme. Svědčí o tom i tato bakalářská práce, která zahrnuje dílčí studie, s nimiž jsem měl možnost se již seznámit při jiných příležitostech, takže se nekonfrontuji s jeho svérázným literárním stylem poprvé. Přestože je očividné, že by právě méně této svéráznosti bylo více nejen pokud jde o formu, ale rozhodně i pokud jde o obsah, nehodlám se zdržovat výčtem stylistických nesrovnalostí. Václav Zajíc je produktivní myslitel a to je víc než být úhledným stylistou, který čím je čtivější, tím méně má co říct. Nicméně moje úloha je oponovat, nejenom chválit.

Práce je rozvržena do třech částí: Samota (50 stran), Vůle k moci (25 stran) a Věčný návrat (35 stran). Avizovanému tématu, totiž fenomenologii lásky, je tematicky věnován poslední bod c) „exkursu“ (5 stran) na konci první části. Odtud plyne jedna formální výhrada: název práce by měl vystihovat to, co v ní skutečně je provedeno, neměl by odkazovat na to, co je pouhým exkurzem.

S tím souvisí také jediná výhrada obsahová, kterou se odvažuji, ač nejsem znalcem ani Heideggerovy ani Nietzscheovy filosofie, vyslovit: motiv samoty vyložený z úzkosti a nicoty jako vztah člověka a bytí přebíjí každý pokus o přitakání životu a nemetafyzicky pojatému světu. Posledním základem zůstává Heideggerovská samota s bytím, a tento základ nepřipouští východiskem myšlení učinit ani život (lásku) ani svět, jakkoli nemetafyzicky by byl pojatý.

Dá se tom v malém ukázat na exkurzu „K fenomenologii lásky“ a dalo by se to patrně ve velkém – což nebudu podnikat – ukázat i na výkladu Nietzscheho.

„Lásky-plné naladění na pohled druhého stejně jako každý od úzkosti jiný způsob rozpoložení odemyká celkovost jsoucna. Druhý je ve svém pohledu takové specifický pohled naléhání světa na člověka zpřístupňující jsoucno, které před na pohled naladěnému rozprostírá horizont Ničeho.“ (str. 49)

„... Prostřednictvím ná-pověď nesoucího protějšku“, tj. milované osoby, „dochází ke všezahrnujícímu přitakání a teprve v něm může se rozpřáhnout horizont, z něžž Nic oslovuje člověka na způsob hrozby ... Proto člověk od-povídá pohledem nesené ná-povědi na způsob takového zařizování se ve jsoucnu, kterým se snaží předejít zmizení milovaného protějšku. Právě toto zmizení znamenalo by plné proslovení se Ničeho ...“ (50)

„Svět je v lásky-plném rozpoložení schraňován v pohledu druhého a samotný tento pohled [je schraňován ? – doplňuji - KN] v takovém zařizování se člověka ve jsoucnu, které jsme výše opsali jako „neustálost zamezování uvolnění se do bezprostřednosti dotyku pravdy Bytí“...“ (51) Tomuto dotyku láska jen zamezuje, svým afirmativním charakterem brání jeho „provalení do bezprostřednosti oslovení vůči člověku“. (52)

Závěr exkursu pak říká jasně: „Ale i přes tuto svou, z „prostředkujícího“ charakteru rozehranou význačnost ustavuje se lásky-plné naladění až z dialogu člověk-Bytí.“ (52)

Tento závěr může podle mého soudu autor učinit, protože se vůbec v dimenzi láskyplné otevřenosti nezdržuje, hned od ní utíká k zařizování se ve jsoucnu jako protiopatření proti hrozbě nicoty. To ale není fenomenologie lásky. Ne že by láska nepředstavovala ohrožení života, ale je jím zároveň s enormním stupňováním života, které je naprosto svébytné a nemá vůbec nic společného se zajišťováním se ve jsoucnu, troufnu si tvrdit.

Kdyby se práce jmenovala např. *Samota úzkosti a věčný návrat stejného*, musel bych se teď pustit do revize autorova čtení Nietzscheho, zmíněný exkurz by zůstal exkurzem a práce by byla jasněji klasifikovatelná jako Heideggerovská interpretace Nietzscheho, která by možná dala koherentnější celek. I tak by mi v něm poněkud neústrojně působily oddíly o Lévinasovi a Patočkovi, jejichž kritika je odbytá tím, že jde o to nahradit jejich „rozvrhy překroku od moralistických strusek očištěným rozvrhem Nietzscheovým“ (str. 72), nebo odkazem na to, že „v jejich koncepcích hrál prim ohled morálky“ (str. 85), jakoby to samo o sobě už byly dostatečné argumenty, zatímco na těchto místech Zajíc žádnou argumentaci nerozvíjí, u možné původnosti morálního vztahu k druhému člověku se nezdržuje, neuvažuje o důvodech, které Patočku a Lévinase vedou k vědomé opozici k Nietzscheovi (kterého znali a četli) byt' právě v tomto gestu byli možná právě Heideggerovi nejbliž.

Těžiště práce zůstává jinde, v jiných pasážích a ty by měly soustředěny a dány do souvislostí, aby se zřetelněji vynořilo jádro práce, které by mělo být strukturované v jednotlivých krocích předvedeno, na menší ploše a srozumitelně.

Dost výhrad, zpátky k zasloužené pochvle: je to jedna z nejlepších bakalářských filosofických prací, které máme a navrhuji proto hodnocení v pásmu 1, počet bodů 45.

Karel Novotný PhD
Filosofický modul FHS UK Praha

V Praze 6. června 2007